

Onafhankelijkheid versus Autoriteit: wat maakt ons echt vrij?

Auteur: Sandra Gevaert

Datum: 21 november 2013

In een recent gesprek vanuit het initiatief Samen in Actie (in de financiële sector) constateerden we dat wij mensen vrij makkelijk autoriteit toekennen aan mensen of instanties en daarmee een deel van onze onafhankelijkheid opgeven en in handen leggen van deze autoriteit. Sinds dat inzicht zie ik dit fenomeen ineens overal opduiken in onze maatschappij. De krant staat ineens vol verhalen van mensen die vinden dat we onterecht de arts, de professor of de rechter op een voetstuk plaatsen en ze daarmee onmenselijke eigenschappen toedichten en het (alleen)recht op de absolute waarheid. Als dat niet waar blijkt te zijn blijken deze autoriteiten ook gewoon mensen te zijn en vallen zij door de mand.

Zo stond er op 12 november 2013 een interview met econome Noreena Hertz in de Volkskrant, waarin zij zegt “We plaatsen experts op een voetstuk, maar ze hebben het zo vaak mis. Geloof je arts of de econoom niet. Leer rekenen en denk zelf na.” En op 16 november, eveneens in de Volkskrant, hekelde Frank Miedema (RvB UMC) de nederige houding van de media ten opzichte van wetenschap. Volgens hem worden wetenschappers te weinig kritisch ondervraagd. Die autoriteit zien we terug in de hiërarchie van de meeste ‘oude economie’ organisaties. Wat betekent dit voor de onafhankelijkheid van mensen? Wat heb je als mens nodig om onafhankelijk te durven denken en doen? Is volledige onafhankelijkheid wel mogelijk of zelfs wenselijk? Je bent immers altijd in interactie met de context waarin je leeft en werkt en bent vanuit dat perspectief nooit helemaal onafhankelijk. Dat willen we vaak ook niet, we willen immers ergens bijhoren. Zijn we ons ervan bewust dat er een druk bestaat vanuit de groep waar we deel van uitmaken en dat deze onbewust deel van ons denken en doen geworden is? Oftewel zijn we ons bewust van de mechanismes die onze onafhankelijkheid bedreigen? Of die ervoor zorgen dat wij zelf bijdragen aan het stand houden van een afhankelijkheid waar we zelf misschien nooit bewust voor zouden kiezen? Het racisme experiment van BNN maakte pijnlijk duidelijk hoe we onbewust meedoen aan het systeem van ongelijkheid waar we in leven. In het krachtige experiment ervaren mensen de pijn van dit schokkende inzicht en dat werd sommigen zelfs te veel. Hoe ver moeten we geraken om wakker te worden voor wat er werkelijk is? Wat maakt dat we ons zo makkelijk aanpassen aan de geldende mores waarbij het lijkt of we onze eigen waarden zijn ‘vergeten’? Fascinerende vragen, waar we niet zomaar het antwoord op hebben.

Toch kreeg ik een paar inzichten die voor mij weer een paar luikjes hebben geopend. Dankzij mijn grote held en voorbeeld professor Paul de Blot. Een jezuïet van 89 jaar, die minstens 6 levens geleid moet hebben om alles te kunnen doen wat hij gedaan heeft en die meer mensenlevens gered heeft dan menig verzetsheld. Dit ging niet zonder lijden, sterker nog mede door zijn lijden is hij mens geworden, is hij geworden wie hij is. Gisteren werd hij tijdens zijn afscheidsfeest als hoogleraar van Nyenrode een kruising tussen Nelson Mandela en moeder Theresa genoemd. Volkomen terecht. In dat rijtje hoort hij thuis. Paul sprak vorige week, tijdens een recollectiedag met mensen die bij hem een retraite hebben gevolgd, over zingeving en het ‘existentiële zijn’. Om verbinding te maken met je ‘existentiële zijn’ moet je vooral jezelf oefenen. Oefenen in leren loslaten van datgene dat pijn heeft gedaan en omarmen van dat wat fijn was. Zo kun je je vrijheid heroveren, zodat je vrij kunt zijn om je roeping te volgen. Stoorzenders verstoren je vrijheid. Je herwint dus je vrijheid om je roeping te volgen. Hij zegt daarbij over zijn eigen leven “alles wat ik gepland heb is mislukt, succes is me toegevalen”. Wat wij onafhankelijkheid noemen is misschien wel veeleer deze vrijheid waar Paul over spreekt. Dat vinden we alleen in ons diepste zelf, voorbij gedachten en tijd, waarin alle momenten van verleden, heden en toekomst samen vallen en je dit allemaal in het moment kunt ervaren. Stil zijn is geraakt worden op het diepste zijnsniveau.

Waar wordt ik stil van? Als iets je aanspreekt of raakt leeft het al onbewust in je. Je diepste zijn is misschien voor ons verstand ongrijpbaar en onbegrijpbaar, maar we kunnen ons daar wel degelijk bewust van zijn en hebben daar ook allemaal ervaring mee. Je voelt wanneer iets klopt voor jou of iets jou raakt. De volgende stap kan zijn om daar ook bij stil te staan en te ervaren hoe sterk dit verbonden is met wie jij in essentie bent. Van daaruit kun je bewust kiezen voor zinvolle of zinloze handelingen. Je diepste vrijheid is de keuze om ja te zeggen tegen dat wat jou zo raakt en jouw roeping of kompas is. Wat Paul hier nog aan toevoegt is de kracht van relaties. Elke relatie is therapeutisch en schept kennis. Door iemand echt in de ogen te kijken wordt je de ander en herken je jezelf in de ander. De kracht van vriendschap is enorm en maakt ons mens.

Als ik zijn verhalen verbind aan ons eerdere gesprek over onafhankelijkheid denk ik dat onze grootste uitdaging is om eerst zelf te ontwaken en te luisteren naar onze innerlijke stilte. Wat is mijn verhaal? Kan ik mijn angst en onzekerheid loslaten over of ik wel goed genoeg ben? Voed het vertrouwen in jezelf. Wees dankbaar voor vertrouwen, vriendschap en liefde van anderen. Dit stelt je in staat om je hart open te stellen en je ziel terug te brengen op zijn plek in het centrum van je lichaam. Vanuit dit zelfbewustzijn worden we minder ontvankelijk voor de autoriteit van anderen en kunnen we beter aanvoelen wat klopt en wat niet klopt voor onszelf. We bouwen vriendschapsrelaties op die ons helpen te worden wie we zijn, die ons mens maken. Om van daaruit samen bewust te kiezen voor zinvolle handelingen. Door herkenning ontstaat een collectieve spiritualiteit, dat is groepsvorming op een dieper niveau.

Dankjewel Paul voor al deze mooie inzichten! Voor mij wederom een bevestiging dat er een hele wereld te winnen is met ons initiatief 'Samen in Actie'. Onze dromen hierin kunnen niet groot genoeg zijn. Waar we dit verlangen in elkaar herkennen zullen we manieren vinden om te creëren wat we wèl willen.

